

1. maj, volitve in mi

Bilo je leta 1886, ko je ob spopadu med stavkajočimi delavci ter stavkokazi in policijo v Chikagu prišlo do znane haymarketke provokacije, ki je na obeh straneh zahtevala na desetine mrtvih in ranjenih. Sledila je silna gonja proti vsemu, kar je dajalo po delavskih organizacijah in medijski tisk je s pozivi „Obesite jih. Obesite jih najprej in šele potem sodite!“ zahteval najstrožjo obsodbo delavskih voditeljev. Sodišče je v pristranski obravnavi dejansko izreklo smrtno obsodbo nad skupino voditeljev delavskega gibanja, ki so 11. novembra 1887 kljub ostrim protestom iz vsega sveta končali svoja življenja na vešalih. Toda zadnje besede enega izmed obsojencev, ki je zaklical: „Naš molk v grobu bo močnejši kakor glasovi, ki jih danes zadavite!“ je delavstvo vsega sveta sprejelo kot sveto oporoko in leta 1889 — torej pred 70 leti — je prvi kongres II. Internationale v Parizu v spomin na krvave chikaške dogodke proglasil 1. maj za vsakoletni delavski praznik.

Od takrat obhajamo po vsem svetu 1. maj kot praznik mednarodne solidarnosti delovnega ljudstva, praznik prijateljstva in sporazumevanja med narodi. V deželah, kjer si je delavstvo v desetletja dolgi borbi že priborilo enakopravno mesto na vseh področjih življenja, je to praznik zmage; drugod pa je 1. maj manifestacija borbenega duha in odločne volje vseh tistih, ki se morajo za vedno borovati proti izkoriščanju človeka po človeku, proti gospodarskemu zapostavljanju in socialni odvisnosti, pa tudi proti narodnostnemu zatiranju. Prvi maj — mednarodni praznik dela — pomeni torej glasen klic po vsestranski svobodi in enakopravnosti!

Pri nas v Avstriji obhajamo 1. maj že drugič v teku štirih let v posebnih razmerah. Kakor leta 1956 stojimo tudi letos tik pred državnozbornimi volitvami in bomo že dober teden po prazniku dela z glasovnico odločali o bodoči ureditvi državne politike. Nobenemu državljanu Avstrije ne more biti vseeno, kako bo izgledalo predstavništvo naše države, ki ga bomo izvolili 10. maja. Vsak posameznik — delavec, kmet, obrtnik in inteligent se mora v polni meri zavedati svoje soodgovornosti in mora tudi na dan volitev imeti pred očmi pomen, zlasti pa že zgodovino današnjega praznika, ki ni le zgodovina hrupnih manifestacij in veselega praznovanja, marveč v prvi vrsti zgodovina trdega boja, nesebičnega dela. Pridobitve, ki jih danes uživa avstrijski delovni človek, mu namreč niso bile podarjene, zanje se je moral boriti skozi dolga desetletja in boriti se bo moral tudi v bodoče, če ne bo hotel dopustiti, da bi mu jih jutri ali pojutrišnjem spet okrnili.

S tega vidika so tudi bližnje volitve borbena odločitev, od katere bo odvisno, ali bodo imeli delovni ljudje Avstrije tudi v novem državnem vodstvu dovolj močno zastopstvo, ali pa bo to vodstvo prešlo popolnoma v roke fiste stranke, katere predhodnica je leta 1934 na upravičene zahteve delavstva odgovorila s topovi ter z diktatorne stranke pripravila pot še huji diktaturi — nacizmu. Avstrijsko ljudstvo je torej postavljeno pred usodno alternativo: ali sodelovanje ali pa absolutna zmaga in samovlada meščanske ÖVP. Ob tem vprašanju pa odločitev gotovo ne bo težka, če se zavedamo, kaj bi pomenila zmaga stranke, ki za malega odvisnega človeka še nikdar ni pokazala razumevanja in bi v primeru samovlade le še bolj dosledno zastopala sebične interese imovitih krogov — v škodo pretežne večine prebivalstva. „Glavna stvar je sodelovanje!“ je pred nedavnim poudaril zvezni prezident dr. Schürf, za politiko sodelovanja se je že vsa povojna leta z veliko večino odločalo avstrijsko ljudstvo in tudi pri sedanjih volitvah bo v interesu

Kako bomo volili koroški Slovenci?

Po izkušnjah, ki smo jih doživeli v zvezi z reševanjem člena 7 državne pogodbe od strani avstrijskih strank, se koroški Slovenci iz narodnostnih vidikov ne moremo navdušiti za nobeno avstrijsko stranko.

Ob stopnjevanju nacionalističnih gonji, ki jo kljub krivičnim v škodo prizadeje slovenske narodnostne skupine na Koroškem sklenjenim zakonom razvijata tudi v volilni borbi meščanski stranki ÖVP in FPÖ, pa koroški Slovenci ne moremo stati ob strani. Zlasti še, ker gre pri teh volitvah v prvi vrsti za splošno državno-politično odločitev, ki bo usmerjala bodoči razvoj v državi.

Dva letaka meščanskih strank na Koroškem sta značilna za dejansko nastojenost teh krogov. ÖVP svari pred Rennerjevo cesto, ki bi baje pomenila mejo ob Dravi, FPÖ pa vidi južno Koroško v nevarnosti zaradi manjšinskih zakonov, ki ju nazorno pri-

kazuje v obliki črnega škornja. Koroški Slovenci vemo, da je Steinerjeva pot preko razbitja delavskih strank v Dollfussovem času vodila naravnost v nacizem, ki mu tudi meja na Karavankah ni več zadostovala in je njegov škorenj tlačil vse svobodoljubne narode. Za ti dve stranki koroški Slovenci ne bomo dali nobenega glasu!

Proti tema dvema strankama je potreben močan protitež demokratičnih sil, ki jih je največ združenih v Socialistični stranki Avstrije. Te sile krepiji je dolžnost vsakega naprednega človeka in zato bomo tudi koroški Slovenci podprli to stranko!

Glas, ki ga damo majhnim volilnim skupinam, čeprav morda tudi naprednim, je v danih avstrijskih razmerah dejansko v korist po samovladi stremeči reakciji.

Pri volitvah 10. maja bomo koroški Slovenci torej glasovali za

LISTO 2 — SOCIALISTIČNO STRANKO AVSTRIJE!

Ob odkritju spominske plošče pri Tavčmanu v Lobniku

„Ni važno, da živimo mi — važno je, da živi naš narod!“

Preko sto ljudi iz Podjune, Roža in Zilje se je preteklo nedeljo povzpelo visoko nad Železno Kaplo v zeleni in s spomladinskim cvetjem obdani Lobnik, kjer so prisostvovali svečanemu trenutku odkritja spominske plošče na Tavčmanovi domačiji v spomin na narodna junaka Jurija in narodnega heroja Franca-Lenarta Pasterka, ki sta žrtvovala svoja življenja za dobrobit slovenskega naroda.

Jurija Pasterka so SS-ovci aretirali leta 1942, ker je bil predsednik Slovenske kmetijske zadruga. 9. aprila 1943 je bil z 12 drugimi koroškimi Slovenci v Celovcu obsojen na smrt in 29. aprila istega leta obglavljen na Dunaju. Tudi Jurijeva žena in sestre so bile aretirane leta 1942 in zaprte.

Franc Pasterk je bil leta 1942 nasilno mobiliziran v nemško vojsko in še isto leto, ko je prišel na dopust, odšel v partizane. Kmalu je zaslovel kot odločen, zvest in junaški bорец proti nacističnemu nasilju in terorju nad koroškimi Slovenci. Izbral si je partizansko ime Lenart. Njegova borbenost in odločnost je kmalu postala vzor drugim partizanskim borbencem. Sredi najhujših bitk in sredi najhujšega odpora proti sovražniku je Franc-Lenart Pasterk omahnil zadet od rafala iz nacistične brzostrelke.

Padel je kot prvi komandant prvega Koroškega partizanskega bataljona.

V svojem svečanem nagovoru ob odkritju spominske plošče je predsednik Zveze koroških partizanov Karl Prušnik — Gašper nakazal vso težko pot, ki sta jo prehodila junaka v borbi za pravice svojega naroda, ki sta ga nad vse ljubila. Kot osebni prijatelj in tovariš obeh Tavčmanovih je vedel velika povedati o njuni vnemi pri udeleževanju v prosvetnih družtvih in drugih skupnih slovenskih akcijah. Trdna sta ostala tu-

nost med enakopravnimi ne škoduje nobenemu Avstrijcu. Demokracija v Avstriji, za katero smo dali prav koroški Slovenci veličasten delež krvi, ni deljiva. Kri, katero smo prelili v borbi proti fašizmu, je tekla tudi za osvoboditev Avstrije. Borba proti nemškemu fašizmu je bila obenem borba proti napadalcu na Avstrijo in zahtevamo, da to oblasti upoštevajo, kadar gre za sklepanje zakonov v zvezi s Slovenci v Avstriji...

Ob zaključku je govornik dejal: „Vzdali smo na rojstno hišo narodnega heroja Lenarta in slovenskega mučenika Jurija to skromno marmornato ploščo v znak ljubezni in spoštovanja. Globoko v srcih slehernega Slovenca pa je izvedena tilha prisega, da nikdar ne bomo pozabili na vse to, kar so počeli z nami, nikdar pa tudi ne bomo dopustili, da bi se povrnili časi, ki so za“

(Nadaljevanje na 8. strani)

Zadnje priprave za ženevsko konferenco

Kakor je bilo pričakovati, se je varšavska konferenca vzhodnih držav končala s soglasnostjo v vseh vprašanih, o katerih bodo razpravljali na bližnji vzhodno-zahodni konferenci v Ženevi. Države-članice Varšavskega pakta so potrdile sovjetska stališča glede združitve Nemčije, Berlina in demilitarizirane cone v srednji Evropi ter tako dale sovjetski delegaciji na ženevski konferenci moralno hrbenico.

Na Zahodu je bila ta soglasnost komentirana v tem smislu, da je Sovjetska zveza pač diktirala ostalim članicam Varšavske zveze in jim tako rekoč vsilila svoje mnenje. Hkrati pa na Zahodu priznavajo, da bo tudi ameriški zunanji minister Herter na trenutnem sestanku v Parizu zelo odločno govoril s svojimi kolegi iz Anglije, Francije in Zahodne Nemčije, med katerimi so še bistvene razlike v pogledih na glavne teme ženevske konference. Zlasti bo treba razpršiti številne pomisleke Nemcev, če bodo hoteli doseči soglasno stališče v nemškem in berlinskem vprašanju, v katerih posebno Angleži skušajo najti možnosti za sporazum s Sovjetsko zvezo.

Glede ženevske konference, ki se bo pričela 11. maja, je tudi iz Amerike slišati optimistične glasove. Tako je predsednik zunanjepolitičnega odbora ameriškega senata Fulbright izjavil, da bi konferenca predstavnikov Vzhoda in Zahoda lahko pripravila osnovo za medsebojno sporazumevanje in bi bilo potrebno, da bi imeli po tej konferenci še več sestankov na najvišji ravni. Po mnenju Fulbrighta bi takšne konference omogočile sporazumevanje, ki bi kasneje bistveno olajšalo delovanje Združenih narodov.

di v najtežjih dneh zgodovine koroških Slovencev, v dobi nacističnega nasilja in se upra terorju ter za narod tudi žrtvovala svoja življenja. Govornik je poudaril:

„V nadaljnjem našem narodnem življenju naj nas vodi zavest, da naše prizadevanje za dosego naših pravic, za enakopravnost

pa je prav v tej stranki opazili največ prizadevanja, da bi se osvobodili duševnih bremen preteklosti.

Zlasti pa odločitev za nas ne bo težka ob primerjavi z ostalimi strankami. ÖVP in FPÖ, v katerih vrstah najdemo — to so dokazali tudi dogodki zadnjih mesecev — glavne predstavnike šovinističnega hujskanja in ne-tilce narodnostne mržnje, za nas nikakor ne prideta v poštev. Pa tudi za KPÖ ne kaže oddajati glasov, ker v avstrijskih razmerah zaradi svoje vloge kot kominformistične agenture nima izgledov za razvoj in pomeni le razbijanje naprednih sil, kar velja tudi za volilno skupnost „Zveze demokratičnih socialistov“.

Zato se bomo pri volitvah 10. maja tudi koroški Slovenci odločili v smislu poslanstva 1. maja: V duhu mednarodne solidarnosti se bomo izrekli za krepitev naprednih socialističnih sil, s tem pa za nadaljnjo demokratizacijo pri nas v Avstriji in v svetu sploh. Manifestirali bomo za enakopravnost vseh ljudi in narodov, za prijateljstvo med državami in za mir v svetu!

nadaljnega razvoja države in utrditve demokracije glasovalo za tisto stranko, ki dosledno poudarja potrebo sodelovanja — za SPÖ.

Odločitev za nas koroške Slovence sicer ni lahka, ker smo ravno v zadnjih mesecih doživeli huda razočaranja. Kljub temu pa moramo stremeti za tem, da se čim bolj vključimo v celoto države in aktivno sodelujemo pri nadaljnjem napredku domovine, zato tudi pri volitvah ne moremo stati ob strani. Če torej gledamo na problem s tega širšega splošnodržavnega vidika, moramo priznati, da je v socialistični stranki združenih največ naprednih sil v Avstriji, zato je tudi najboljše jamstvo za nadaljnji razvoj demokracije v državi. Ravno od tega razvoja pa je v veliki meri odvisno tudi reševanje narodnostnega, v naših razmerah hkrati socialnega vprašanja, ki bo rešeno tem bolj pravično, čim bolj se bodo okrepile napredne demokratične sile. Sicer ne smemo prezreti dejstva, da so trenutno tudi v socialistični stranki mnogi ljudje še zastupljeni z nacionalističnim duhom, vendar

Bajka in resnica o „Kamitzevem šilingu“

Da si med volilno borbo posamezne stranke med seboj vržejo v obraz marsikakšno neprijetno resnico, ni nič posebnega. Gre pač za lov na glasove in je razumljivo, da se hoče vsaka stranka prikazati v čim lepši luči. Volivci so tega vajeni in jim je v zabavo, kako iznajdljivi postanejo strankarski preroki v času pred volitvami. Zato jim tudi marsikaj odpustijo in si pri tem mislijo: kar delajte vaš teater, volili bomo

pa tako, kot nam bo narekovala trezna presoja stvarnih dejstev, ne pa visoko doneče propagandne fraze.

Višek neslanosti in smešnosti v sedanji volilni borbi brez dvoma dosega ÖVP s slavospevi „Kamitzevemu šilingu“, katerega v tisku in na zborovanjih spleta vence nesmrtnosti. Finančni minister Kamitz in kancler Raab sta boje edina garanta za uspešen razvoj avstrijskega gospodarstva, katerega oplajata s čudežnim „Kamitzevim šilingom“, ki je zmožen največjih čudežev. Bajke o teh čudežih se množijo iz dneva v dan; beremo o njih v ÖVP-jevskem tisku, vidimo jih na neštetihih plakatih in kričijo jih nam v ušesa apostoli Raab-Kamitzevega kurza. Ta čudoviti „Kamitzev šiling“ je zmožen vsega: plačuje rente in podporo za brezposelne, skrbi za razcvit industrije, gradi hiše in ceste ter nas osrečuje na vseh koncih in krajih. Tudi za razvoj južne Koroške je ta „Kamitzev šiling“ tako zaskrbljen, da letos gradi elektrarno v Kazazah, prihodnje leto pa bo baje celo speljal podjuno železnico.

Res, človeku bi moralo prekipeči srce od same hvaležnosti do Kamitza in „njegove-

je težko pridelane denarje, pogosto zadnji groš, da se je moralo odreči marsikateri nujni domači potrebi. Vendar se je od vseh davkov doslej zelo malo denarja vračalo v domači kraj in je zato tožba o gospodarsko zapostavljenem in nerazvitem ozemlju popolnoma upravičena, pri tem pa krivda ne pade na marljive delavce, kmete, obrtnike in trgovce, marveč na tiste, ki pri razdeljevanju javnih sredstev ne ravnaajo vedno po pravih pravičnosti.

Pa še druga resnica je znana o „Kamitzevem šilingu“. Današnja finančna politika Avstrije (po ÖVP-jevskem mnenju neločljivo povezana z imenom Kamitz), za katero že več let odgovarja finančni minister Kamitz, vodi k temu, da so državni dolgovi vedno večji. Ob koncu leta 1958 so ti dolgovi na vsakega državljanca Avstrije povprečno znašali 2300 šilingov, katerim je treba še prišteti zneske za obresti in vračanje posojil, ki zavzemajo vedno večji delež pri državnih izdatkih. Do leta 1960 so bodo ti izdatki zvišali že tako daleč, da bodo morali za plačilo posojilnih obrokov in obresti za državna posojila preskrbeti nad 1.500.000.000 šilingov, leta 1961 pa

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

obvešča, da bo imela svoj

redni občni zbor

v soboto, dne 2. maja 1959 s pričetkom ob 9. uri dopoldne v dvorani I Delavske zbornice v Celovcu.

Vabljeni delegati in gostje so naprošeni, da se zbora zanesljivo udeležijo.

Odbor

ga“ šilinga, če se ne bi zavedal, da ima vsaka stvar dve plati. Tako je tudi s „Kamitzevim šilingom“ — eno je bajka, drugo pa resnica!

Resnica o „Kamitzevem šilingu“ pa je bistveno drugačna, kot nam zagotavljajo ÖVP-jevski propagandisti. Čudno, se bo marsikdo vprašal, le od kod ima dobri stric Kamitz toliko denarja, da ga tako rado darno razsipa med srečno avstrijsko ljudstvo? Ga mar daje iz lastnega žepa, od svoje visoke neodplačane plače, ali so viri drugod? Da, drugod je ta neusahljivi vir in vsakdo ve, da „Kamitzev šiling“ ni Kamitzev šiling, temveč je to denar vseh tistih milijonov Avstrijcev, ki niso tako srečni, da bi bili — kot na primer minister Kamitz — oproščeni plačevanja davkov. Šiling s katerim razpolaga minister Kamitz, je iztisnjen iz znoja in dela vsega avstrijskega delovnega ljudstva in tudi prebivalstva iz Podjune, kjer zdaj gradijo elektrarno v Kazazah, je donajalo v državno blagajno svo-

celo že 2.400.000.000 šilingov. Nadaljevanje take finančne politike pomeni, da bodo v petih letih državni dolgovi presegli že skupne izdatke celega leta.

Vsekakor bridka resnica o „Kamitzevem šilingu“, ki lahko spravi stabilnost šilinga v resno nevarnost. Toda ta stabilnost je bila za ÖVP in Kamitza v nevarnosti samo takrat, kadar se je delavstvo potegovalo za izboljšanje svojega položaja in so zahtevali zavračali z utemeljitvijo: šiling je v nevarnosti! (V takih primerih pa značilno nikdar ni bilo govora o „Kamitzevem šilingu“.)

Avstrijsko delovno ljudstvo tudi danes ne jemlje resno smešnega in neokusnega samohvalisanja ÖVP s „Kamitzevim šilingom“. Zaveda se, da je najboljšje jamstvo za stabilnost valute zaupanje v lastne sile, ker le avstrijsko ljudstvo je tisto, ki je s svojim delom ustvarilo pogoje za stabilnost šilinga. Zato bo to ljudstvo tudi na volišču znalo dobro razlikovati med bajkami in resnico!

Zvezni prezident dr. Schärff:

Dolžnost Avstrije je, da pomaga južni Koroški!

Ko smo koroški Slovenci vsa povojna leta vedno spet opozarjali na škodo, ki je bila krajem in ljudem južne Koroške prizadeta z desetletnim načrtnim zapostavljanjem tega ozemlja, so nas imenovali lažnike in hujskače. Danes se je to bistveno spremenilo, zdaj tudi uradna mesta v deželi in državi brez ovinkov priznavajo, da se je južnemu delu Koroške godila krivica in so ti kraji v primerjavi z ostalo Avstrijo vsestransko zaostali in ne morejo dohajati splošnega razvoja v državi.

Zadnji teden je o tem problemu spregovoril tudi zvezni prezident dr. Schärff, ki je prišel na Koroško, da požene v pogon novo elektrarno v Frajbahu. Ob tej priložnosti je najvišji predstavnik države nedvoumno poudaril, da je južna Koroška utrpela ve-

Österreichs gegenüber der slowenischen Volksgruppe in Kärnten gesprochen. Doch die Taten sprechen ihre eigene Sprache!

Am 26. April wurde in Lobnig bei Eisenkappel in Anwesenheit zahlreicher Festgäste vom Verband der Kärntner Partisanen eine Gedenktafel für Franc Pasterk Lenart, Kommandant des I. Kärntner Partisanenbataillons, und seinen Bruder Jurij Pasterk, welcher wegen seiner antifaschistischen Tätigkeit vom Volksgerichtshof zum Tode verurteilt und am 29. 4. 1943 hingerichtet wurde, feierlich enthüllt.

PO ŠIRNEM SVETU

DUNAJ. — Kot smo že poročali, bo od 26. julija do 4. avgusta na Dunaju VII. svetovni mladinski festival. Na mednarodni prireditvi bo sodelovalo okrog 20.000 mladincev in mladik iz več kot sto evropskih in izvenevropskih dežel. Na mladinskem festivalu bodo sodelovali tudi predstavniki ljudske mladine Jugoslavije in predstavniki študentskih organizacij Jugoslavije. Cerimoni stroški za mednarodno mladinsko prireditve bodo znašali okoli 4,5 milijona dolarjev.

HANOVER. — V nedeljo je bil v Hanovru odprt mednarodni industrijski sejem, ki je največji te vrste v Zahodni Nemčiji. Minister za gospodarstvo Ludvig Erhard je v svojem otvoritvenem nagovoru izrazil pričanje, da bo zahodnonemško gospodarstvo napredovalo tudi v prihodnosti ter opozoril, da mora Zahodna Nemčija nuditi pomoč nerazvitim deželam, da bi le te tudi lahko zgradile svoje nerazvite industrije.

WASHINGTON. — Predsednik zunanjepolitične komisije ameriškega senata Fulbricht je predlagal, naj bi v prihodnjih petih letih dala ZDA posojila za gospodarski razvoj v znesku 7 milijard 500 milijonov dolarjev. Ta predlog predstavlja popolno revizijo ameriškega načrta za pomoč tujini. Fulbrichtov predlog je bil z več strani podprt. Poudarek je na gospodarski pomoči nezadostno razvitim državam, namesto na vojaški pomoči.

PARIZ. — Predsednik komisije Evratoma Elienne Hirsch je izjavil, da mora šest držav, ki so včlanjene v evropsko skupnost za atomsko energijo, nadaljevati delo pri razvijanju atomske energije, da bi bile med prvimi, kar ilže njenega razvoja. Članice Evratoma so Francija, Zahodna Nemčija, Italija, Belgija, Luksemburg in Nizozemska. Prvi načrt Evratoma, za katerega so izdelali načrte že leta 1957, je v tem, da bi do leta 1963 proizvedli milijon kilovatov električne energije, ki bi jo dobili z izkoriščanjem atomske energije. Upanje je, da doseže ta cilj je dvomljivo, ker imajo v Zahodni Evropi presežke premoga.

MILAN. — Državni tajnik za zunanjo trgovino FLR Ljubo Babič se je sestel z italijanskim ministrom za zunanjo trgovino Dinom Del Bojom. Proučila sta perspektive nadaljnje razširitve trgovinske izmenjave in gospodarskega sodelovanja med obema deželama. Ugovorila sta ugoden razvoj dosedanega sodelovanja in sta sklenila, da se razgovori o posebnih dobavah začnejo sredi maja v Rimu.

LONDON. — V zahodnoevropskih političnih krogih izjavljajo, da so zahodne države že zmerom daleč od popolnega sporazuma. Na zasedanju delovne skupine diplomatov ZDA, Velike Britanije, Francije in Zahodne Nemčije v Londonu so zahodne države sicer doslele soglasje glede Berlina in Nemčije, toda britanske ideje se slej ko prej ne ujemajo z idejami drugih treh zahodnih držav. Politiko Zahoda na bližnji zenevski konferenci bodo znova proučili zunanji ministri ZDA, Velike Britanije, Francije in Zahodne Nemčije. V ta namen so se sestali v sredo v Parizu.

KAIRO. — Kairski list „Al Ahrām“ piše, da je med Združeno arabsko republiko in bivšo sueško družbo prišlo do nove krize v zvezi s kompenzациjo za nacionalizacijo prekopa. Po sporazumu o kompenzaciji, ki je bil dosežen lani, je ZAR obljubila, da bo družbi plačevala letno po štiri milijone funtov šterlingov do leta 1964. Predsednik bivše sueške družbe pa je zahteval, da mora ZAR zaradi osvoboditve šterlinske rezervne plačati dva obroka. ZAR je to zahtevalo odklonila.

NEW DELHI. — Prvič odkar je prišlo do tibetanske krize in poslabšanja indijsko-kitajskih odnosov, sta kitajski tisk in radio direktno napadla nekatere indijske predstavnike in vlado. Kitajci trdijo, da je znano, da so uporniki v Tibetu nasilno odpeljali dalje lamo v Indijo, kjer so naleteli na neobičajno tople sprejeme.

BAGDAD. — Irška vlada je sklenila poslati začasni alžirski vladi 750.000 iraških dinarjev za osvobodilno gibanje. To bo prvi obrok zneska dveh milijonov iraških dinarjev, ki ga bo vlada v Bagdadu nakazala začasni alžirski vladi.

MILANO. — Med srečanjem v Cadenabiji sta italijanski premier Segni in zahodnonemški kancler Adenauer potrdila identiteto svojih stališč glede bližnjih razgovorov vzhodnih in zahodnih predstavnikov. Razgovori obeh državnikov so imeli neuradni značaj. Običajno sta se sestala na željo Adenauerja.

BONN. — Zahodnonemški Bundestag razpravlja o ponovni uvedbi smrtnih kazni v Zahodni Nemčiji. Smrtna kazen so v Zahodni Nemčiji ukinili po koncu druge svetovne vojne. Na osnovi tega so številne vojne zločince obsodili samo na zaporne kazni, čeprav so jim dokazali množične uboje v koncentracijskih taboriščih. Poslanci so glede smrtnih kazni različnih mnenj in vsi kaže, da ne bodo dobili potrebne večine za njeno ponovno uvedbo.

BEOGRAD. — Predstavnik generalne konfederacije Argentine, ki je spremljal delo IV. kongresa Zvezne sindikatov Jugoslavije, je izjavil, da veže jugoslovanske in argentinske sindikate skupen cilj, in sicer borba za življenjske in delovne pogoje delavskega razvoja. Predstavnik Čila je izjavil, da so dani pogoji za širše in tesnejše sodelovanje sindikalnih organizacij Čila in Jugoslavije. Predstavnik sindikalne organizacije Urugvoja je dejal, da bo v kratkem prišlo do ustanovitve enotne sindikalne zveze te države ter da sindikalna organizacije Urugvoja težijo k mednarodni enotnosti vseh delavcev sveta. Pri tem imajo delavci Jugoslavije in Urugvoja pomembno vlogo.

BONN. — Socialdemokratski poslanec je v Bundestagu opozoril, da prodajajo v Zahodni Nemčiji gramofonske plošče z Hitlerjevimi, Göringovimi in Gobelsovimi govori. Na ploščah je možno slišati tudi nacistične pesmi. Poslanec je dejal, da so plošče iz ZDA. Neki zahodnonemški list je celo objavil reklamo za gramofonske plošče z Hitlerjevimi govori.

JOHANNESBURG. — Pristaši gibanja za neodvisnost Afrike so se sestali v Johannesburgu. Afriški nacionalisti so se ločili pred 5 meseci od zmernejše organizacije „Afriškega nacionalnega kongresa“, v katerem sodelujejo belci in domačini in ki priporoča politiko zmernosti in sodelovanja. Afriški nacionalisti pa so postavili za svoje gibanje geslo „Afriko Afričanom!“ Univerzitetni profesor Erskube je izjavil, da Afričani ne bodo pristopili k nobenemu bloku.

Posledice popuščanja nacionalističnim hujskačem:

Slovenski književniki ne smejo med koroške Slovence

Začetkom marca t. l. je Slovenska prosvetna zveza povabila Društvo slovenskih književnikov v Ljubljani na literarne večere, ki jih je nameravala prirediti na željo nekaterih včlanjenih prosvetnih društev. Društvo slovenskih književnikov je povabilo sprejelo in sporočilo, da bo v času od 23. do 27. aprila poslalo na Koroško pisatelje in pesnike Miška Kranjca, Antona Ingoliča, Ivana Minajta, Kajetana Koviča in Mitjo Mejaka. Na literarnih večerih naj bi imenovani brali iz svojih del in seznanili koroške Slovence z razvojem sodobne slovenske književnosti.

Slovenska prosvetna zveza je literarne večere pripravila v Št. Janžu v Rožu, v Kotmari vasi, na Radišah, v Pliberku, v Št. Primozu v Podjuni in v Celovcu ter jih prijavila pristojnim oblastem ki jih niso prepovedale. Po vseh teh krajih, posebno pa v Celovcu je bilo zanimanje za obisk slovenskih književnikov veliko. V Celovcu se je k udeležbi na literarnem večeru prijavilo okoli 100 ljudi, radio Celovec pa je hotel njihova dela snemati na trak.

Namesto da bi na Koroškem pozdravila slovenske pisatelje in pesnike, je Slovenska prosvetna zveza na dan njihovega predvidenega prihoda sprejela v četrtek, dne 23. aprila telegram, v katerem je Društvo slovenskih književnikov sporočilo, da avstrijski konzulat v Zagrebu že ni izstavil viz za potovanje njegovih članov na Koroško. Dan navrh pa je društvo pisмено sporočilo, da kljub temu, da so imenovani vizili prošnje za avstrijske vize že 11. aprila t. l. in so izstavitev viz večkrat telefonično urgirali na avstrijskem konzulatu v Zagrebu, le-teh doglega dne niso prejeli.

Slovenska prosvetna zveza, ki je morala že prvi literarni večer v Št. Janžu preložiti, je po tem sporočilu z navedbo vzrokov odpovedala predvidene literarne večere in srečanja našega ljudstva s slovenskimi književniki.

Ta prikrita prepoved slovenskim književnikom, da bi kot gostje osrednje kulturne organizacije koroških Slovencev posredovali našemu ljudstvu in koroški javnosti svoja dela ter njih seznanili s sodobnim razvojem slovenske književnosti, ni osamljen niti ne slučajen akt. V zadnjih tednih smo bili priča tudi še drugim šikanam in prepovedim, ki so očiten dokaz kulturne diskriminacije merodajnih krogov v naši državi nasproti koroškim Slovencem. Ko je pred 14 dnevi gostovalo na Koroškem Slovensko narodno gledališče iz Trsta in se našemu ljudstvu na 5 prireditvah prvič predstavilo z umetniško edinstveno dovršenimi predstavami

je Urad za delo prepovedal predstave in s tem onemogočil prireditev v Bilčovsu z utemeljitvijo, da Slovenska prosvetna

zveza ni prej ugotovila, če za izvedbo predvidenih prireditev niso na razpolago enakovredni domači umetniki oz. avstrijska gledališča;

- so nemški nacionalistični nestrpnosti strgali večji del plakatov SPZ, ki so vabili na prireditev SNG Trst;
- je v Žitari vasi službujoči orožnik kaznoval udeležence predstave, ker so ob pomankanju vsake oznake prepovedanega parkiranja po njegovem svoja vozila nepravilno parkirali;
- v Ločah ni bilo nobenega orožnika, da bi preprečil žalilne izpade zakrknjenega nemškutarja na račun kulturnih prizadevanj koroških Slovencev in slovenskih umetnikov iz Trsta.

Ko je 19. marca parlament sklenil zakon o manjšinskem šolstvu, so nekateri poslanci zagotavljali, da je ta zakon odločilen doprinos za pomiritev na Koroškem. Zadnji dogodki v zvezi z že tradicionalno kulturno izmenjavo med Slovenci pa postavljajo vsa taka zagotovila na laž. Po ravnokar omenjenih šikanah in diskriminacijah lahko rečemo, da je zakon sprožil prav nasprotno, da je razmere na Koroškem zaostrial.

Zakon o manjšinskem šolstvu kot sad popuščanja pred nacionalističnimi hujskači je pokopal dvojezično šolo in s tem vzgojo mladine obeh narodnosti v deželi k mirnemu sožitju, medsebojnemu spoznavanju in spoštovanju, istočasno pa je temnim silam iz polpretekla dobe dal novo pobudo za njihovo poznanje, vse prej kot kulturno početje. Zadnje prepovedi, šikane in diskriminacije nad nami niso nič drugega kot posledice njihove znane oholosti in nadutosti, ki se je

ne morejo otresti, ter sile, ki jo imajo v rokah spričo svojega položaja istočasno pa najvernejša slika njihove kulturne zakrnulosti. Takšne diskriminacije nad koroškimi Slovenci, podobne prepovedi slovenskih prireditev in motenje našega kulturnega življenja so bile v zgodovini zadnjih desetletij že enkrat pričetek konca kulture in demokracije v Avstriji, ko so pod znamenjem kljukastega križa na grmadah gorele knjige in umetnine, kulturni delavci in umetniki pa sedeli po zaporih ali pa životarili v izgnanstvu. Zato koroški Slovenci upravičeno svarimo demokratske sile in kulturno javnost naše države pred nevarnostjo take zlorabe demokracije. Koroški Slovenci smo v svojih prizadevanjih stremeli vedno le za kulturnim izoblikovanjem in napredkom človeka, tako hočemo tudi v bodoče aktivno graditi mostove od srca do srca, od človeka do človeka, od naroda do naroda, od kulture do kulture, ker vemo, da bomo edino v kulturnem svetu razumevanja in medsebojnega spoštovanja — kakor vse človeštvo — lepše živeli, kakor smo živeli doslej. Kdor nas pa v tem zavira in komur smo kot taki v napotje, ta bo moral — prej ali slej — stopiti na zagovor svojih dejanj pred kulturnim svetom in pred zgodovino!

Ob takem zadržanju avstrijskih oblasti pa bo tudi svetovna javnost v drugi luči gledala pritožbe Avstrije v zvezi z Južno Tirolsko, ko se na eni strani pritožuje, da italijanske oblasti visokim avstrijskim političnim funkcionarjem niso izstavile dovoljenj za potovanje na Južno Tirolsko, sama pa odreka taka dovoljenja celo kulturnim delavcem.

Ob 70-letnici Oscarja Maurusa Fontane

Znani avstrijski pisatelj O. M. Fontana je aprila praznoval na Dunaju 70-letnico rojstva. Fontana je preživel svojo mladost v Dalmaciji, študije pa je končal na Dunaju. Že takoj po prvi svetovni vojni se je posvetil izključno pisateljevanju ter bil eden prvih ekspresionistov v Avstriji. Sprva je pisal predvsem dramska dela. Leta 1916 je izdal že prvo zbirko ekspresionističnih novel. Najbolj znana njegova romana sta „Prebujenje“ in „Ujetniki zemlje“. Leta 1929 je dobil prvo nagrado za literaturo, leto kasneje pa je dobil nagrado mesta Dunaja. Fontana deluje tudi kot eden najuspešnejših gledaliških kritikov na Dunaju in izdal je zbirko esejev o dunajskih gledaliških igralcih.

Po drugi svetovni vojni se je Fontana kot predsednik avstrijsko-jugoslovanskega društva uspešno zavzemal za navezovanje stikov med avstrijskimi in jugoslovanskimi kulturnimi delavci. Večkrat je obiskal že Ju-

goslavijo, kjer je na številnih predavanjih o avstrijski literaturi osebno mnogo prispeval k zbliznavanju obeh narodov in obeh kultur. Fontana se kot kulturni delavec in umetniški ustvarjalec zaveda, da je treba narode povezovati, jih seznanjati s kulturo drugih narodov in tako ustvarjati pogoje za mirno sožitje in priznavanje dostojanstva vsakogar. To je tudi temelj miru v svetu.

Jugoslovanski filmi se vsebolj uveljavljajo

Mlada jugoslovanska filmska produkcija je doslej zabeležila že lepe uspehe. Pred leti je dobil na festivalu v Benetkah prvo nagrado v vrsti mladinskih filmov slovenski film „Kekec“, ameriški črnski igralec Kitzmiller je na festivalu v Cannesu dobil prvo nagrado za najboljšo moško vlogo v slovenskem filmu „Dolina miru“, hrvaška risanka „Samec“ pa je bila proglašena za

Mladinska igra slovenske pisateljice igrana na Dunaju

Kristina Brenkova je že znana slovenska mladinska pisateljica, njeni mladinski spisi pa so znani tudi že naši mladini, saj od časa do časa tudi naš list prinese na mladinski strani njena dela. Pa tudi Mladi rod, list za šolsko mladino se rad poslužuje njenih prijetnih mladinskih spisov. Dela dr. Kristine Brenkove pa niso znana samo slovenski publiko, prevedena so namreč tudi v nemščino. 20. marca je bila v „Renesančnem gledališču“ na Dunaju premiera njene mladinske igre „Najlepša roža“. V Sloveniji so to igro prvič izvajali pred dvema letoma v Mestnem gledališču v Ljubljani. Dunajsko predstavo je uprizoril „Das Theater der Jugend“.

O uspešni uprizoritvi „Najlepše rože“ na Dunaju so pisali tudi dunajski listi. „Arbeiter Zeitung“ je o tem dogodku pod naslovom „Najlepša roža mladine“ med drugim zapisala: „Mladinsko gledališče igra v Renesančnem gledališču „Najlepšo rožo“, ki jo je po stari korejski pravljici napisala Kristina Brenkova, iz slovenščine pa sta jo prevedla Joseph Kepold in Adolf Opel. Lahko jima brez kakršnega koli pridržaka samo čestitamo: k izbiri čistega, dragocnega dela, k zgledni predstavi — k celemu, pomembnemu koraku naprej in kvišku, ki ga je s to predstavo napravilo mladinsko gledališče...“

„Najlepšo rožo“ je prenašala 30. aprila tudi nemška televizija. Za televizijo je „Najlepšo rožo“ prevedla in priredila znana prevajalka slovenskih mladinskih tekstov Else Byhanova. Vsekakor je to velik uspeh mlade slovenske mladinske pisateljice, katere dela se uspešno uveljavljajo tudi v prevodih v tuje jezike.

KULTURNE DROBTINE

● 200-letnico smrti Friedricha Höndla obhajajo v Ameriki s trimesečnim Höndlovim glasbenim festivalom, na katerega so povabili 32 glasbenih skupin. V Zahodni Nemčiji bodo to obletnico slavili s festivalom v poletju in imajo v več mestih predvidene posebne slavnostne tedne, kjer bodo nastopali z deli Höndla.

● Letošnje slavnostne igre v Salzburgu bodo obsegale 44 koncertnih prireditev, na katerih bodo uprizorjali izključno samo dela Mozarta in Haydna. Poleg drugih bodo v Salzburgu nastopali dunajski filharmoniki, francoski radio-orkester, Mozartaum-orkester in Camerata Academica.

pravo filmsko odkritje na festivalu kratkih filmov v Cannesu. Na festivalu kratkih filmov v Benetkah pa so temu filmu podelili prvo nagrado. Letos se bo Jugoslavija udeležila filmskega festivala v Cannesu s filmom „Vlak brez voznega reda“, ki obravnava preseljevanje ljudi iz revnih pokrajin kroškega sveta v rodovitne ravnine Bačke, Banata in Vojvodine.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici Italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Nova oblika pomoči je letovanje avstrijske in nemške mladine v Južni Tirolski. Skupno z južnotirolsko mladino prirejani smučarski tečajji, taborenja v hribih ter delovni sestanki utrjujejo samozavest med mladino manjšine, ji širijo poglede in poznanstva v maličnih državah, mladino iz Nemčije in Avstrije pa približujejo vprašanjem Južne Tirolske in njenih prebivalcev. Istočasno pomeni letovanje za gorske vasice neredko tudi gmotno korist.

Še bolj izraža namen pomoči otvarjanje avstrijskih in nemških mladinskih domov v Južni Tirolski, ki ga je izvedlo že več organizacij in ustanov iz obeh držav v raznih krajih. Dežela Zgornja Avstrija je po svojem deželnem glavarju, ki je prišel v spremstvu številnih predstavnikov javnega življenja te dežele, dne 26. oktobra 1958 odprla celo poseben „Mladinski dom dežele Zgornje Avstrije“ v Castelfedru, sredi „ogroženega“ področja doline Adiče blizu južne jezikovne meje Nemcev. Dom je moderno opremljena dvonadstropna stavba s prostori za bivanje 40 ljudi.

Nekakšno moralno kulturno pomoč pomeni podeljevanje odlikovanj in častnih naslovov vodilnim Južnim Tirolcem s strani

avstrijskih in nemških državnih, samoupravnih in znanstvenih ustanov. Tako je poleg 24 zaslužnih osebnosti javnega življenja, umetnosti, znanosti in gospodarstva podelil dne 20. februarja 1958 deželni glavar Tirolske „Častno značko dežele Tirolske“ tudi južnotirolskemu poslancu SVP v rimskem parlamentu dr. Karlu Tinzlu iz Bozena ter nekdanjemu generalnemu vikarju in stolnemu proštu brixenske škofije msgr. Alojziju Pompaninu. Ob priliki svečanosti 150. obletnice tirolskih borb leta 1809 pod vodstvom Andreja Hoferja pa je bila „Častna značka dežele Tirolske“ podeljena 20. februarja 1959 južnotirolskima kmečkima voditeljama Franzu Innerhofer — Tanner in Josefu Menz — Popp ter južnotirolski pesnici Veroniki Rubatscher med tridesetimi odlikovanci iz Tirolske.

Neredke so tudi podelitve častnih naslovov južnotirolskim javnim delavcem s strani innsbruške univerze, raznih ustanov, zbornic ter udruženj umetnikov.

Nedvomno je znamenje velikih razvojnih možnosti manjšine in naklonjenosti oblasti Italije, da imajo južnotirolski Nemci možnost iskati pomoč celo v obliki stalne zaposlitve strokovnjakov iz Avstrije in Nem-

člje v svojih ustanovah, organizacijah in podjetjih. To pomeni istočasno narodnostno, kulturno in gospodarsko pomoč, ker jača personalne pozicije Nemcev in jim nudi visoko kvalificirane moči brez velikih gmotnih žrtv, ki jih sicer zahteva vsposabljanje strokovnjakov. Istemu namenu strokovne pomoči, ki manjšini nadoknadi personalno in materialno šibkost, služijo tudi skupne ustanove, ki delujejo v glavnem mestu Tirolske v Innsbrucku tako za avstrijske predele Tirolske kakor tudi za Južno Tirolsko, na primer innsbruška univerza z njenimi znanstvenimi instituti, tirolski deželni muzej in arhiv v Innsbrucku, skupni zadržni inštitut tirolske in južnotirolske zadržne zveze v Innsbrucku, posebno pa še Radio Tirol s posebno južnotirolsko oddajo²⁰⁰ vsako nedeljo popoldan.

Kulturna povezava med južnotirolskimi Nemci in malično Avstrijo ter Nemčijo je tako jaka, stalna in vsestransko neovirana, da o kakšni nevarnosti kulturne izolacije ali obrobnega odmiranja južnotirolske nemške manjšine ne more biti govora marveč nasprotno lahko ugotavljamo, da v sosednih avstrijskih deželah Tirolski in Koroški zda-

200) Pripomba: Južnotirolsko oddajo pod naslovom „Heimat an Etsch und Eisack“ („Domovina ob Adiči in Izarku“) oddaja vsako nedeljo ob 17.40 uri drugi program avstrijske radiofonije. Oddaje so pogosto silno ostre nasproti Italiji in Italijanom.

MIHČEVE GOSLI (ČEŠKA PRAVLJICA)

MILE KLOPČIČ:

Tri otrokove želje

Moj oče ima na roki žulje tri.
Moje srce si treh žudes želi:

Da bi prvi žulj postal cekin,
da bi vrt kupil zanj,
da moj oče vsak večer
hodil bi počivat vanj.
Da bi drugi žulj postal cvetlica.

da bi v vrtu nam cvetela,
da začudil bi se oče,
kadar bi se vrnil z dela.
Da bi tretji žulj postal nasmeš,
da bi ga očetu dal.
Rad bi videl vsaj enkrat,
da bi oče se smehljaj.

Puštalska juha

šle naskakali! Mihec pa je zopet prosil: „Le dajte mi jih za trenutek!“ Ker pa je treba na smrt obsojenim zadnji trenutek izpolniti željo, so se ljudje obregnili ob mlinarja: „Kaj nam boste razlagali!“ In Mihecu so dali gosli. Začel je nanje takoj igrati in vsi, tudi krvnik in sodniki, vsi so morali skakati. Ko so se naskakali, da so že onemogli, so začeli Mihecu obljubljati, da mu bodo dali prostost, samo da preneha igrati. In res so ga potem izpustili, mlinar pa mu je moral dati sto zlatnikov. Mihec se je vrnil domov, kjer je potem z materjo dobro živel. Kdo ve, če ima še fiste gosli?

(Prevedel M. Lipužič)

V sosesčini Škofje Loke stoji puštalski grad. V tem gradu je živel graščak, ki je bil šaljivec, da mu enakega ni bilo ne v Puštalu ne v Loki. A da bi brezdelnega graščaka ne požrl dolgčas, je obiskoval svoje tlačane in preizkušal njihovo pameť. Nekoč je obiskal kmetico, ki je domovala v leseni bajti, pristonjeni ob reber Hribca. Bil je čas kosila, zato je graščak dejal: „Hej, sosedica, poldne je, jaz pa sem lačen, da mi kruli v želodcu! Na lovu sem bil, nič nisem ulovil, zlakotil pa sem se že tako, da me obhajajo slabine. Povabi me za mizo, bogato te bom nagradil, ko se bom lakote iznebil!“

Kmetica pa, vesela, da jo je obiskal graščak, je rekla:

„Oj, gospod graščak, vi kar recite, kaj želite, pri meni lahko vse dobite! Če hočete, vam skuham žgance, zabeljene s tropinami. Ako pa vam žganci niso všeč, bom oskubla piščice ter ga potisnila v peč!“

„Žgancev ne maram, piščancev sem sil!“

ZORO ZORIN: Dež ali sonce

Že nekaj dni lije dež v curkih, da je zemlja že vsa napeta, vse kotanje in jarki pa so polni vode. V mlaki sedi na listu lokvanja žaba, zadovoljno mežika z majhnimi očmi in zdaj pa zdaj, ko njeno ugodje doseže višek, leno zareglja.

„Rega, rega. Kako imenitno je vendar to! Dež je najbolj prijetna stvar na svetu. Nič drugega si ne želim, samo večno deževno vreme, nikoli skaljeno z gorkoto sonca. Rega, rega.“

Nekoliko vstran od mlake tiči v zapuščenih krtovi luknjici muren, veseli godec poletnih dni. Ves premražen in prestradan je, po glavi pa se mu sprehajajo vse prej kot

se je pričel sprenevedati graščak. „Rajši bi jedel mastno juho. In pomni: kolikor cinkov bo plaval na njej, toliko zlatnikov boš dobila zanjo.“

Ženska se je zavrtela in — en, dva, tri! — je juha zavrela. Graščak je vedel, da je kmetica takšna zdrgnjenka, da si še žgancev ne zabeli, zato se je začudil, ko je pograbila največjo žlico in zajela iz deže toliko masti, da bi je sedem ljudi ne pojedlo sedem dni, in vrgla mast v juho. Po tleje je juho izlila iz čadastega lonca v skledo, je postavila na mizo in dejala:

„Glejte, juha je že skuhana. Zdaj pa le jejte!“

Toda joj in prejoj! Ker je bila juha premasna, je na njej plaval en sam cink, ki je prekrival skledo od roba do roba.

„Kolikor cinkov, toliko cvenkov!“ se je zakrohotal šaljivi graščak, posrebal juho in vrgel na mizo en sam zlatnik, nato pa odšel v puštalski grad.

Lojze Zupanc

E. SETON: Voluharjev muzej

Gozdni voluhar je majhna, drobna živalica. Podoben je podgani. Ima pa zelo mehko dlako in kocinast rep. Oči ima žive, blesteče. Živi kakor druge gozdne živalce. Toda ima neko hudo strast. Zelo rad zbira raznovrsne predmete.

Že ko dela gnezdo, nanese nanj bodeče kaktuse in trnje. Toda to mu ni dovolj. Še kar naprej nanaša, tako da nastane iz gnezda velik kup, od trideset do sto dvajset centimetrov visok in do dva metra širok. Mnogo njegovih zbirk sem že videl. Postavljene so okrog debelc nizkih drevesc, ki rastejo v skupinah. Sestoje iz majhnega, toplega in mehkega gnezdeca, ki meri počez kakih petindvajset centimetrov. Okrog gnezda in nad njim so položene razne vejice in trnje. Med temi je ozek vhod, zavaran s kaktusovimi bodicami. Na vrhu kupa pa je zbirka. Voluharjev muzej!

Tam so naložene polžje hišice, šiške, drobci peska, kosti in koščice, koščki papirja, delci pločevine, lobanje živali itd.

Vsemu temu voluhar doda še kakšen medeninast tulec, gumb, bakreno zakovico — in takrat je najbolj srečen.

Pa še eno lastnost ima gozdni voluhar. Kadar kaj ukrade, ga peče vest. Zato dostikrat pusti tam, od koder je kaj odnesel, kakšno drugo stvarco. Če vam na primer iz skodelice zmanjka žlička, boste v skodelici našli dolg vijak ali žebelj namesto žličke. Včasih odnese tudi hrano. Takrat pa tam pusti kaj drugega. Pravili so mi, da je s krožnika odnesel prepečenec, krožnik pa je napolnil s svojimi kroglicami. Temu njegovemu izločku pravijo tam „jelenje sledi“. Tako gozdni voluhar pokaže, da je za pošteno kupčijo. Ti meni — jaz tebi! Noče biti tat. Rajši zamenja. Zato mu tudi pravijo ponekod „trgovska podgana“.

Vse to dela zato, da ves srečen lahko gleda zbirko v svojem muzeju. In kar solzice mu zalijejo črne očke, ko sedi ob svojem stanovanju in strmi v svoje bogastvo.

večer, kakršnega še nisem doživel. Dekleta se niso branila, če sem jih med plesom stiskal, najrajši sem seveda privil k sebi prsato Brigitto. Tudi za mizo sem lahko objel dekle, ki je pač sedelo ob meni, in če je nisem jaz, mi je ono položilo toplo in mehko roko okoli vratu. Gaspard mi je ves čas spodbudno mežikal in Adela se mi je zadovoljno nasmihala. Opazil pa sem, da so me fantje gledali manj in manj ljubeznivo in da so se začeli med seboj nekaj meniti. A tako, fantiči, ni vam prav, da so dekleta z menoj ljubezniva? Ej, ne veste še, kaj je rudarska pest!

„Kakšne mišice imate!“ se je začudila črnolaska, ko sem zaradi vročine splekel suknjič.

„Rudarske!“ sem dejal.

„Delavske, proletarske!“ se je namrdnil eden od fantov.

„Kaj potem, če so delavske, proletarske?“ „Kaj potem?“ se je tisti prezirljivo nasmehljaj. „Poceni so, po nekaj frankov na dan. Tale roka,“ stegnili je svojo suhljato roko, „zasluži več, čeprav ne dela toliko, kajti namesto nje dela glava!“ Pokazal je na svoje nizko čelo. „Tam,“ je nadaljeval in z glavo mignil proti meni, „pa dela samo roka, glava pa...“

Ni dokončal, kajti prej sem skočil k njemu in mu pristonil takšno klofuto, da je počilo, kot bi bobnar lopnil po bobnu. Razume se, da so fantje planili name, da so dekleta zavreščala, da so postali tudi pri so-

sednjih mizah pozorni, da sta Gaspard in Adela mirila. Kot nalašč sem imel zavihane rokave in imel sem ga toliko v glavi, da se nisem prav nič menil za okolico. Ne vem, ali so planili vame samo tisti štirje, ki so bili v naši družbi, ali so jim pozneje priskočili na pomoč od sosednjih miz, vem samo to, da je, ko je bilo vsega konec, ležalo na tleh pet fantov, trije ali štirje pa so se prestrašeni umikali pred menoj. Toliko časa je še bilo, da sem videl, kako so Brigitti oble prsi podrhtavale, kako se je Flora smehljala na vsa usta, črnolaska pa mi je prikimavala, a tudi Gaspard je bil zadovoljen in celo Adela je bila ponosna na prijatelja svojega ženina. Potem je pristopil orožnik in me odpeljal.

Od te nedelje dalje sem vse večere prebil s temi štirimi dekletimi. Seveda ne z vsemi hkrati, a tudi nikoli z eno samo, navadno sta bili z menoj dve, včasih tudi tri. Vdih sem jih v kino, v kavarno in slaščičarno, ob sobotah pa na ples.

Z očetom sva že tretjič pisala domov in prepričevala mater, da je najbolje, če pride s Štefko in Pepčkom za nama. Teta Jera, ki sva ji ponudila hišo na Strmcu za tako dolgo v najem, dokler se ne vrnemo, se je vsa srečna zahvalila za ponudbo, zagotavljaljoč, da bo pazila na hišo, kot da bi bila njena, najemnino pa plačevala kot vsakemu drugemu. Stric se je slednjič vdal. „Gremo torej nazaj,“ je pripisal k tetinemu pismu, „da bo Jera imela bliže moj

grob.“ Toda mati se še vedno ni odločila. „Zvečer rečejo da,“ je pisala Štefka v zadnjem pismu, „zjutraj pa nočejo o tem niti slišati. Dve leti smo že sami, pravijo, pa bomo še dve leti, potem pa prideta. Kako njivico bosta že prislužila, več nam ni treba! Ne bom več čakala, sama pridem!“ je Štefka zaključila. Pisal sem teti Jeri, naj kratko malo odide s stricem domov, dedkova kamera je vendar prazna; obe s Štefko bosta laže pripravili mater, da se odloči.

Medtem ko sva z očetom čakala na tetin odgovor, se je Klambos poročil z Molanko, ki je z Martico in Nejškom odšla k njemu kmalu potem, ko sva z očetom napisala prvo pismo. Njeno stanovanje je dobila neka italijanska družina, oče pa je ostal v svoji sobi. Klambos je prosil za zamenjavo stanovanja; ko mu je bilo čez kak mesec dovolj čakanja, je odpovedal in si našel delo v Arnoldu, dobro uro od Merlewalda.

„To je najin zadnji ših,“ mi je dejal dan pred odhodom.

„Kako?“ sem se prestrašil, misleč, da sem dodeljen h kaki drugi trojki.

„Selimo se v Arnold. Že jutri.“ In čez čas. „Bolje je tako, Markol Posebno še, če pride tvoja mati.“

Kot da sva si enaka po delu in letih, sem mu segel v roko.

„Klambos, hvala ti.“

„Tebi hvala!“

Prav, sem si dejal, zdaj se torej urejajo

Kje ste, Lamutovi?

Anton Ingolič

Prošenje ni bilo nič posebnega: svečana maša, bogato obložene stojnice, ljudi od blizu in daleč, moški v temnih oblekah, ženske v belih ali živo pisanih, čeprav bodic morale že naslednji dan dati obleke v čistilnico, perilo pa v zehoto. Zvečer so plesali v vsaki kavarni in krčmi. Z Gaspardom in njegovo nevesto, visokim in zares čednim dekletom, smo ves popoldan pohajali med stojnicami, zvečer pa zavili k „Pečeni raji“, od koder je bilo slišati najbolj poskočno godbo.

Tam sem spoznal Floro, Henrietto, Brigitto in črnolasko. Z njimi je bilo tudi nekaj fantov, a zanje se nisem zmenil. Plesali smo in pili. Ker domov nisem več pošiljal svojega denarja, sem imel več v denarnicah kot ostali fantje, ki so bili, kolikor sem mogel, presoditi, trgovski ali obrtniški pomočniki. Ne samo zaradi denarja, tudi zato, ker je Gaspard silil mene v ospredje, sem bil nehoti in nevede poleg Gasparda in Adele v središču precej velike in silno glasne družbe. Znal sem že nekaj nemških in francoskih pesmi, zato sem tudi pel. Bil je

